

STRUČNÝ SOUHRN NÁVRHU PLÁNU DÍLČÍHO POVODÍ MORAVY A PŘÍTOKŮ VÁHU A NÁVRHU PLÁNU DÍLČÍHO POVODÍ DYJE

Tento stručný souhrn je komentovaným obsahem návrhů plánů dílčích povodí (PDP) a slouží pro lepší orientaci v tak obsáhlých dokumentech, kterými PDP jsou. Oproti plánům oblastí povodí, které byly zpracované v prvním plánovacím období došlo ke změně struktury a členění kapitol v těchto koncepčních dokumentech vodního hospodářství. Plány dílčích povodí obsahují devět kapitol, z nichž každá sestává z textové části a případně z mapových a tabelárních příloh. Důležitou součástí návrhu PDP je také návrh programu opatření, který obsahuje jednotlivé listy opatření k udržení nebo zlepšení současného stavu vod.

Úvodní kapitola

Kapitola objasňuje účel, historii, legislativní zakotvení a jednotlivé úrovně procesu plánování v oblasti vod. Protože se jedná o druhý plánovací cyklus, jsou v textu popsány změny od publikace prvních plánů povodí, z nichž nejvýznamnější je nové vymezení vodních útvarů – základních jednotek vodohospodářského plánování a jejich typologie. V této kapitole lze najít strukturu plánu, vysvětlení základních pojmů a zkratk užívaných v dokumentu a seznam legislativních, mapových a dalších podkladů souvisejících s problematikou vodohospodářského plánování.

I. Charakteristiky dílčího povodí

Charakteristiky dílčího povodí lze rozdělit na charakteristiky všeobecné (kap. I.1) a vodohospodářské (kap. I.2).

Všeobecnými charakteristikami se rozumí vymezení dílčího povodí, základní popis klimatu, hydrologie, geomorfologie, geologie, hydrogeologie, pedologie, lesních poměrů, demografických a socioekonomických údajů, hospodářských poměrů, využití území, chráněných území ochrany přírody a krajiny.

Kapitola obsahuje popis vodohospodářských charakteristik pro povrchové vody, podzemní vody a chráněná území vázaná na vodní prostředí, kterými se podle Rámcové směrnice o vodách rozumí:

- území vyhrazená pro odběr vody pro lidskou spotřebu,
- citlivé a zranitelné oblasti,
- vody ke koupání,
- oblasti vymezené pro ochranu stanovišť a druhů vázaných na vodní prostředí.

U povrchových i podzemních vod je popsáno vymezení vodních útvarů a jejich typologie. Důležité je také vymezení silně ovlivněných útvarů povrchových vod. Součástí kapitoly je popis vazeb mezi vodními útvary a na vodní prostředí vázanými ekosystémy.

II. Užívání vod a dopady lidské činnosti na stav vod

Užívání vod obecně představuje antropogenní faktor, jenž ovlivňuje stav vod, a to jak v množství, tak v kvalitě. V této kapitole je užívání vod hodnoceno zvlášť pro vody povrchové a zvlášť pro vody podzemní. Text kapitoly II.1.1 se zaměřuje na možná významná užívání vod, kterými jsou především bodové (vypouštění odpadních vod) a plošné zdroje znečištění vod, odběry vody, regulace odtoku vody, úpravy vodních toků a další užívání vod. U podzemních vod je mimo bodových a plošných zdrojů znečištění a odběrů vod popsáno umělé doplňování, využití území v infiltračních oblastech a další užívání podzemních vod. Bodovými zdroji znečištění podzemních vod se rozumí staré ekologické zátěže (SEZ), kterým je v návrzích PDP věnována vyšší pozornost.

V dalších podkapitolách jsou zhodnoceny dopady lidské činnosti na stav povrchových vod (kap. II.1.2, II.2.2) a určení významných vlivů, které mohou způsobovat nedosažení dobrého stavu vod (kap. II.1.3, II.2.3). Na základě dat z uplynulého období a predikce vývoje do budoucna, jsou pro jednotlivá užívání vod naznačeny trendy vývoje do roku 2021 (kap. II.1.4, II.2.4). Zhodnocení očekávaných dopadů dlouhodobých scénářů klimatické změny na stav povrchových vod a na zdroje povrchových vod a zajištění vodohospodářských služeb jsou uvedeny v kapitolách II.1.5 a II.2.5.

III. Monitoring a hodnocení stavu

V souladu s Rámcovou směrnicí byly ustaveny a od konce roku 2006 zahájeny programy pro zjišťování a hodnocení stavu vod (programy monitoringu). Zároveň v souladu s přílohou IV Rámcové směrnice jsou vymezeny registry chráněných oblastí s vazbou na vodní prostředí, jejichž stav má Česká republika rovněž povinnost sledovat.

Cílem kapitoly III je určit stav povrchových a podzemních vod a chráněných oblastí. Hodnocení stavu je vstupem do dalších kapitol plánu dílčího povodí, ve kterých se na základě hodnocení stavu stanovují cíle pro jednotlivé vodní útvary i chráněné oblasti a následně pak navrhují opatření k dosažení dobrého stavu vodních útvarů.

Stav je zjišťován na základě monitorovacích programů, které jsou představeny v kapitole III.1. Pro povrchové a podzemní vody je popsán situační, provozní, průzkumný monitoring a monitoring kvantitativních složek v kap. III.1.1. a III.1.2. Způsoby provádění monitoringu jednotlivých chráněných oblastí vázaných na vodní prostředí jsou náplní kap. III.1.3.

Postupy a výsledky hodnocení stavu jsou uvedeny v kapitole III.2. Kromě bilančního zhodnocení množství povrchových vod a zhodnocení jakosti povrchových vod, které každoročně zpracovává státní podnik Povodí Moravy, bylo provedeno hodnocení stavu vod dle požadavků vycházejících z Rámcové směrnice. Celkové hodnocení sestává z hodnocení chemického a ekologického stavu (u silně ovlivněných vodních útvarů je posuzován ekologický potenciál). Veškeré hodnocení probíhá, na rozdíl od prvního plánovacího období, na základě přímého porovnání výsledků monitoringu s limitními hodnotami dle certifikovaných metodik. Při hodnocení stavu podzemních vod je posuzován chemický a kvantitativní stav. Chráněné oblasti vázané na vodní prostředí jsou hodnoceny na základě specifických legislativních předpisů (kap. III.2.3).

Kapitola III.3. se zabývá odhadem stavu vodních útvarů k roku 2015, snahou je zejména zohlednit efekt opatření realizovaných až po referenčním roce 2012. Toto posouzení je klíčové pro návrh opatření II. cyklu, protože opatření se navrhuje především pro útvary, které cílů nedosáhnou.

Odhady úrovně spolehlivosti a přesnosti výsledků současného hodnocení jsou popsány v kapitole III.4.

IV. Cíle pro povrchové vody, podzemní vody a chráněné oblasti

Obecně je nutné definovat cíle, kterých je potřeba dosáhnout ke konci plánovacího období. V plánu dílčího povodí jsou definovány následující cíle:

- pro ochranu a zlepšování stavu povrchových vod, podzemních vod a vodních ekosystémů (tzv. environmentální cíle),
- pro hospodaření s povrchovými a podzemními vodami a udržitelné užívání těchto vod pro zajištění vodohospodářských služeb,
- pro zlepšení vodních poměrů a ochranu ekologické stability,
- pro silně ovlivněné a umělé vodní útvary,
- ke snížení nepříznivých účinků povodní a sucha.

V kapitole IV.1 jsou popsány rámcové i konkrétní cíle pro výše uvedené okruhy.

Zhodnocení dosažení cílů k roku 2021 (kap. IV.2) a návrh zvláštních a méně přísných cílů - výjimek (kap. IV.3) byly zhotoveny na základě definování „souhrnu programu opatření“, tj. výběru opatření, která budou obsažena v Národním plánu povodí Dunaje a tím i znalosti účinku opatření na stav vod.

V. Ochrana před povodněmi a vodní režim krajiny

Plán dílčího povodí se zabývá povodňovými stavy vyskytujícími se v dílčím povodí, ochranou před jejich nepříznivými účinky i celkovým vodním režimem krajiny v dílčím povodí, což v sobě zahrnuje i příčiny a důsledky výskytu sucha.

Kapitola se co do věcného členění dělí na dvě části. V první jsou po celkové charakterizaci typů povodní a po porovnání některých hydrologických parametrů v hlavních profilech říční sítě (kap. V.1.1.), popsány okolnosti urychleného odtoku v některých územích (kap. V.1.3.), erozní poměry a pohyb splavenin na území povodí (kap. V.1.2). Je zde uveden i výskyt nejvýznamnějších historických povodní (kap. V.1.4). Zmíněn je rovněž obecnější rozbor systému povodňové ochrany na území ČR jako celku a v dílčím povodí (kap. V.2.1 a V.2.2).

Podle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES o vyhodnocení a zvládnání povodňových rizik se rozlišuje posuzování stavu protipovodňové ochrany (kapitola V.) i návrh opatření pro její zabezpečení (kapitola VI.) v územích, která jsou situována v oblastech s významnými povodňovými riziky (OsVPR) a v územích ležících mimo tyto oblasti. OsVPR byly vymezeny na základě předběžného vyhodnocení povodňových rizik a pro tyto oblasti byly zpracovány Studie vyhodnocení a zvládnání povodňových rizik, jejichž výstupem byly především mapy povodňového nebezpečí, ohrožení a rizik. Pro OsVPR jsou zpracovány Dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem, které jsou samostatnou přílohou návrhů PDP.

Kapitola obsahuje také hodnocení nedostatečně chráněných lokalit (V.2.3.2), nebezpečí přívalových srážek (V.2.3.3) a míst omezujících průtočnost vodních toků (V.2.3.4). V širším pojetí se kapitola zabývá i informovaností veřejnosti o povodňovém nebezpečí, o celkových i lokálních cílech ke snížení jeho nepříznivých účinků a uvádí tzv. správné postupy, které je nezbytné prosazovat v praxi pro zajištění přiměřené protipovodňové ochrany obyvatelstva a majetkových hodnot (kap. V.3).

Druhá část kapitoly (kap. V.4) je zaměřena na otázky výskytu sucha v kontextu se širšími souvislostmi problematiky povodí. Jde o historická období sucha, nebezpečí spojená s jeho výskytem, o vlivy odvodnění resp. závlah pozemků na vodní režim, o napjatost vodohospodářské bilance, a o cíle pro snížení nepříznivých účinků sucha. Součástí je také informace o existenci jedinečných území, chráněných pro případnou výhledovou akumulaci vody jako jednoho z možných opatření k řešení budoucího nedostatku vody podle prognóz změny klimatu.

VI. Opatření k dosažení cílů

Hlavním nástrojem k dosažení cílů uvedených v plánech dílčích povodí jsou programy opatření sloužící k zajištění ochrany a udržitelného užívání vod v rámci dílčího povodí. Prostřednictvím stanovení a zavedení navržených programů opatření se usiluje o postupné dosažení dobrého stavu vod.

Během vývoje procesu vodohospodářského plánování vznikla poměrně komplikovaná hierarchie druhů těchto opatření, jejichž názvosloví, než bude dále blíže objasněno, je pro další pochopení následujících subkapitol třeba pro orientaci seřadit:

- zákon 254/2001 Sb., o vodách, v plánování v oblasti vod operuje s tzv. opatřeními základními, doplňkovými a dodatečnými
- pro potřeby komunikace na úrovni Národních plánů, resp. pro potřeby reportingu do Mezinárodních plánů povodí, vzniklo pragmatické členění opatření na konkrétní (typu A) a obecná (typů B a C),
- Plán hlavních povodí, zpracovaný jako základní koncepční dokument pro celou Českou republiku před vyhotovením plánů oblastí povodí hovoří o tzv. opatřeních rámcových.

V návrzích PDP jsou obsaženy základní opatření typu A, B, C, které jsou tematicky zařazeny do následujících kapitol:

VI.1.1. Opatření potřebná k provádění právních předpisů ES v oblasti ochrany vod

VI.1.2. Opatření k aplikaci principu „znečišťovatel platí“

- VI.1.3. Opatření pro vody užívané nebo uvažované pro odběr vody pro lidskou spotřebu
- VI.1.4. Opatření ke zlepšení jakosti vod využívaných ke koupání
- VI.1.5. Opatření pro omezování odběrů a vzdouvání vod, včetně odůvodnění případných výjimek
- VI.1.6. Opatření k regulaci umělých infiltrací nebo doplňování podzemních vod
- VI.1.7. Opatření k zabránění a regulaci znečištění z bodových zdrojů
- VI.1.8. Opatření k zabránění nebo regulaci znečištění z plošných zdrojů
- VI.1.9. Opatření k zamezení přímého vypouštění do podzemních vod
- VI.1.10. Opatření k omezování, případně zastavení vnosu nebezpečných a zvláště nebezpečných látek do vod
- VI.1.11. Opatření k prevenci a snížení dopadů případů havarijního znečištění
- VI.1.12. Opatření k zajištění odpovídajících hydromorfologických podmínek vodních útvarů
- VI.1.13. Opatření přijatá k zabránění vzrůstu znečištění mořských vod
- VI.1.14. Opatření prováděná v souvislosti s přeshraničním znečištěním
- VI.1.15. Opatření pro zlepšování vodních poměrů a pro ochranu ekologické stability krajiny
- VI.1.16. Opatření pro hospodaření s vodami a udržitelné užívání vody a pro zajištění VH služeb
- VI.1.17. Opatření ke snížení nepříznivých účinků povodní v oblastech s významným povodňovým rizikem
- VI.1.18. Opatření ke snížení nepříznivých účinků povodní mimo OsVPR
- VI.1.19. Opatření ke snížení nepříznivých účinků sucha

Nejvíce konkrétních opatření typu A je navrženo pro řešení odvádění a čištění odpadních vod (kap. VI.1.7), dále opatření k odstraňování starých ekologických zátěží (kap. VI.1.10), opatření směřující ke zprůchodnění migračních překážek a revitalizačním opatřením na vodních tocích (kap. VI.1.12) a v neposlední řadě opatření protipovodňová (kap. VI.1.17 a VI.1.18).

Navrhovanými doplňkovými opatřeními jsou účelné zavádění průzkumného monitoringu a průzkum přirozené koncentrace vybraných ukazatelů znečištění (kap. VI.2).

Dodatečná opatření (kap. VI.3) a souhrnné náklady na opatření (kap. VI.4) nebylo možno zpracovat, to bude, na základě souhrnu programu opatření doplněno až do konečné verze PDP.

VII. Ekonomické údaje

Důležitou součástí plánování v oblasti vod je znalost finančních výnosů z užívání vody, které jsou následně použity k úhradě nákladů na vodohospodářské služby. Součástí kapitoly je popis jednotlivých poplatků za užívání vod, kterými jsou:

- platby k úhradě správy vodních toků a správy povodí,
- poplatky za odebrané množství podzemní vody,
- poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových (z objemu vypouštěných odpadních vod),
- poplatky za znečištění vypouštěných odpadních vod,
- vodné a stočné za dodávku pitné vody a odvádění odpadních vod.

VIII. Doplňující údaje

V kapitole je možné najít seznam dalších podrobnějších programů a plánů s vodohospodářskou tematikou a jejich stručnou rešerši. Dále pak jsou zde uvedena opatření uskutečněná k informování

veřejnosti a jejího zapojení do procesu tvorby plánů dílčích povodí. Kapitola obsahuje kompletní seznam pořizovatelů plánů dílčího povodí, kompetentních úřadů a příslušných správních úřadů a odborných subjektů podílejících se na procesu vodohospodářského plánování. Proces aktualizace plánu povodí provázela řada nejasností a nedostatek podkladových dat. Kapitola se proto zabývá i nejistotami a chybějícími daty, na jejichž naplnění se zvláště bude třeba soustředit v následujícím plánovacím cyklu v rámci strategie další aktualizace plánu.

Příloha plánu dílčího povodí

Dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem

Dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem (DOsVPR) jsou dokumenty zpracované podle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 23. října 2007 o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik (tzv. Povodňová směrnice).

Hlavním úkolem zavedení Povodňové směrnice a jejích dokumentů je omezit riziko nepříznivých účinků spojených s povodněmi, zejména na lidské zdraví a život, životní prostředí, kulturní dědictví, hospodářskou činnost a infrastrukturu, přičemž pokud mají být opatření účinná, měla by být v co největší míře koordinována v rámci celého povodí.

Podle této směrnice jsou hlavními zpracovávanými dokumenty **plány pro zvládání povodňových rizik** (PpZPR) které se v ČR zpracovávají na národní úrovni pro části mezinárodních povodí (Labe, Dunaje a Odry) na území České republiky. Pro jejich sestavení se již provedla celá řada analytických prací na úrovni dílčích povodí, především:

- předběžné vyhodnocení povodňových rizik, splněno do 22.11.2011
- zpracování map povodňového nebezpečí a map povodňových rizik, splněno do 22.12.2013

Protože na úrovni dílčích povodí se nezpracovává odpovídající koncepční dokument podle Povodňové směrnice, bylo rozhodnuto dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem, které obsahují souhrn všech analytických prací a návrh opatření ke snížení povodňových rizik, připojit jako samostatné přílohy k příslušným plánům dílčích povodí.

V současné době jsou na jejich podkladě sestavené návrhy Plánů pro zvládání povodňových rizik. Ty jsou zpracované na národní úrovni pro části mezinárodních povodí (Labe, Dunaje a Odry) na území České republiky.